

Marta Borowska-Stefańska¹, Marta Wojtczak²

¹Institut Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej,
Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytet Łódzki
e-mail: borosia@op.pl

²Wydział Nauk Geograficznych i Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki

OCENA ZAGOSPODAROWANIA PARKU IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI W ALEKSANDROWIE ŁÓDZKIM W OPINII JEGO UŻYTKOWNIKÓW

**Assessment of spatial development of Tadeusza Kościuszko park in
Aleksandrów Łódzki in the opinion of his users**

Słowa kluczowe: tereny zieleni, park, Aleksandrów Łódzki, zagospodarowanie parku, wywiad

Key words: green areas, park, Aleksandrów Łódzki, spatial development, interview

WPROWADZENIE

Tereny zieleni są nieodzownym elementem każdego miasta i osiedla, bez którego przestrzeń zurbanizowana nie może prawidłowo funkcjonować. Zieleń stanowi część infrastruktury miejskiej i spełnia trzy zasadnicze funkcje: przyrodniczą, społeczną i użytkową. Istotnym jest, by nie wykluczały się one wzajemnie. Relacje te są szczególnie widoczne w parku miejskim, gdyż w nim występują dwa miejskie systemy: terenów otwartych i publicznych (Solarek 2009).

Zieleń miejska potocznie jest definiowana jako układ roślinności, który powstał dzięki świadomym działaniom człowieka, z wykorzystaniem bogactwa roślin danego terenu (Czerwieńec, Lewińska 2000). Tereny zieleni są również definiowane przez pryzmat funkcji estetycznych i biologicznych pełnionych w danym środowisku (Haber, Urbański 2010). Definicja ta jest najbardziej podobna do tej zawartej w *Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880), która w art. 5 pkt. 21 zawiera zapis dotyczący terenów zieleni, a głosi on, że są to „tereny pokryte roślinnością, które wraz z infrastrukturą i budynkami pełnią funkcje estetyczną, zdrowotną lub osłonową, a należą do nich w szczególności parki, zieleńce, ogrody botaniczne, cmentarze, a także zieleń, która towarzyszy

ulicom i obiektom użyteczności publicznej”. Innym dokumentem, w którym odnaleźć można zapisy dotyczące terenów zieleni jest *Rozporządzenie Ministrów Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa oraz Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków* (Dz.U. 1996 nr 158 poz. 813), w którym to nie ma jednoznacznej wykładni definicyjnej. Jedyny zapis odnoszący się do zieleni zawarty jest w załączniku 11, a dotyczy terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, do których zaliczono tereny zabaw dziecięcych, urządzone parki, skwery, zieleńce (poza pasami ulic), ogrody botaniczne i zoologiczne. Z powyższych przykładów wynika, że ani w literaturze, ani w dokumentach prawnych nie zawarto jednoznacznej definicji terenów zieleni. Tereny zieleni to obszary pokryte roślinnością, spełniające funkcje ekologiczne, społeczne, rekreacyjne i estetyczne, bez względu na to, w jaki sposób są użytkowane i czyją są własnością (Zachariasz 2006). Tereny zieleni są utożsamiane również z terenami biologicznie aktywnymi i powierzchnią biologicznie czynną (Zachariasz 2006). To drugie określenie posiada definicję w *Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (Dz.U. 2002 nr 75 poz. 690) w §3: „grunt rodzimy pokryty roślinnością oraz woda powierzchniowa na działce budowlanej, a także 50% sumy nawierzchni tarasów i stropodachów, urządzonych jako stałe trawniki lub kwietniki na podłożu zapewniającym ich naturalną wegetację, o powierzchni nie mniejszej niż 10 m²”.

Najczęściej jednak tereny zieleni kojarzone są z ogrodami i parkami (Zachariasz 2006). Słownictwo dotyczące terenów zieleni wykształciło się już w starożytności, głównie w okresie rzymskim, kiedy to wyraźnie rozgraniczano podział na ogród i park. Termin park pochodzi od łacińskiego słowa *parcus*, które oznacza oszczędny, umiarkowany, skromny. W łacinie średniowiecznej określenie to w formie *parricus* nabrało szczególnego znaczenia. Była to wydzielona część posesji, o charakterze naturalnego krajobrazu – lasek, bardzo często teren łowiecki, czyli tzw. park myśliwski. Z kolei pojęcie ogród wywodzi się od słowa *gardinus*, które również znaczy wygrodzony. Pierwotnie o ich rozróżnieniu decydował sposób zagospodarowania wydzielonego terenu (skromny bądź intensywny – pojęcia te nie są zatem jednoznaczne) (Biernacki 2009).

Park jako jedno z podstawowych założeń zieleni w mieście może przybierać różne formy, w zależności od miejsca powstania i przeznaczenia. Park w ogólnym znaczeniu jest podstawową jednostką wypoczynkową w strukturze miasta, który aby spełniał funkcje ogólnomiejskie powinien zajmować powierzchnię nie mniejszą niż 5 ha (Czerwieniec, Lewińska 2000). W opracowaniach urbanistycznych terminem park określa się tereny, które odznaczają się skrajnymi funkcjami i cechami, od stref izolacyjnych, aż do obszarów wypoczynkowych. W dorobku polskiego piśmiennictwa wyróżnia się kilka rodzajów parków, w tym: park kultury (ludowy), park spacerowy, park dziecięcy (jordanowski), park leśny, park zdrojowy, park botaniczny, park zoologiczny, park etnograficzny, park wystaw, park – muzeum, park kalwaryjski, park lapidarium (Szumański, Niemirski 2005; Wojtczak 2017).

W artykule badaniu podlegał park spacerowo-wypoczynkowy. Ten rodzaj terenu zieleni urządzonej położony jest najczęściej przy zabudowie mieszkaniowej, służy do wypoczynku indywidualnego lub niewielkich grup. Parki te dzieli się na dzielnicowe (powierzchnia 5-8 ha) i centralne (powierzchnia 15-20 ha). Ich cechą charakterystyczną są wnętrza krajobrazowe, wyposażone w takie elementy jak ławki, place zabaw, a niekiedy również kawiarnie i amfiteatr (Szumański, Niemirski 2005). Elementami składowymi parków są: powierzchnie zadrzewione (20-30% ogólnej powierzchni, w tym 10-15% krzewów), trawniki (70% powierzchni) i kwietniki (0,5-1%). W strukturze parku należy także uwzględnić drogi i place, zbiorniki wodne i elementy wyposażenia usługowego, np. place zabaw (Haber, Urbański 2010).

Ponadto ważnym elementem zagospodarowania parków są „meble miejskie”, czyli miejsca do siedzenia, kosze na odpady komunalne, kosze na psie odchody, lampy parkowe itp., które powinny być ujednolicone, aby park miejski uzyskał atrakcyjny wygląd (Pisarek, Gargała-Polar 2015).

CEL PRACY I METODYKA

Celem pracy była ocena zagospodarowania parku miejskiego w Aleksandrowie Łódzkim w opinii jego użytkowników. Dla jego realizacji dokonano zarówno badań terenowych, jak i kameralnych. Główną metodą wykorzystaną w pracy był wywiad kwestionariuszowy (standaryzowany) przeprowadzony na przełomie sierpnia i września 2016 r. (badania prowadzono zarówno w tygodniu, jak i weekend, w różnych godzinach) w parku im. T. Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim. Wywiad jest narzędziem zbliżonym do ankiety, jednak polega on na bezpośredniej rozmowie badacza z respondentem w celu uzyskania informacji na dany temat. Miał on charakter wywiadu standaryzowanego – respondent odpowiadał na konkretne, wcześniej sformułowane pytania, dzięki czemu odpowiedzi mogły być porównywane (Runge 2007). Łącznie przeprowadzono 50 wywiadów z użytkownikami badanego obszaru. Były to wszystkie osoby, które w badanym okresie znajdowały się w parku i zdecydowały się na wzięcie udziału w badaniach. Kwestionariusz wywiadu składał się z 11 pytań (w tym 3 otwartych) oraz metryczki. Pytania zostały opracowane na podstawie pracy Cohen i in. (2006) i brzmiały one następująco:

1. Jak często korzysta Pan/Pani z parku w mieście (codziennie, kilka razy w tygodniu, raz w tygodniu, kilka razy w miesiącu, raz w miesiącu, kilka razy w roku, dziś jestem pierwszy raz)?
2. Jak dużo czasu spędza Pan/Pani zazwyczaj w parku (< 15 minut; 15-30 minut; 30-60 minut; 1-2 h; 2-3 h; 3-5 h; > 5 h)?
3. Jak dużo czasu potrzebuje Pan/Pani na dotarcie do parku (do 5 minut; 5-10 minut; 10-15 minut; > 15 minut)?
4. Jak Pan/Pani dociera do parku (pieszo, rowerem, samochodem, autobusem, tramwajem, inny...)?

5. Jak w skali od 1 do 5 (1 – bardzo źle, 2 – źle, 3 – przeciętnie, 4 – dobrze, 5 – bardzo dobrze) ocenia Pan/Pani dostępność do parku (samochodem, środkiem komunikacji miejskiej, pieszo, rowerem)?
6. Jak w skali od 1 do 5 (1 – bardzo źle, 2 – źle, 3 – przeciętnie, 4 – dobrze, 5 – bardzo dobrze) ocenia Pan/Pani następujące cechy parku – bezpieczeństwo użytkowników, ciszę i spokój, czystość?
7. Jeśli nie czuje się Pan/Pani bezpiecznie – proszę wskazać przyczynę (pytanie otwarte).
8. Proszę określić w jakim celu (spaceruję, siedzę w parku/odpoczywam, czytam, jeżdżę rowerem, biegam, ćwiczę, gram w piłkę – nożną, siatkową, koszykową, sportykam się z przyjaciółmi, wychodzę z psem, wychodzę z dziećmi, wnukami, korzystam z organizowanych imprez, siedzę przy fontannie, jeżdżę na rolkach, gram w szachy/warcaby, karmię gołębie, inne...) przychodzi Pan/Pani do parku oraz wskazać częstotliwość wykonywanych czynności (nigdy, rzadko, często, zawsze).
9. Jak w skali od 1 do 5 (1 – bardzo źle, 2 – źle, 3 – przeciętnie, 4 – dobrze, 5 – bardzo dobrze) ocenia Pan/Pani cechy zagospodarowania parku (liczba i rozmieszczenie latarni, liczba i rozmieszczenie koszy na śmieci, liczba i rozmieszczenie ławek, stan techniczny latarni, stan techniczny ławek, stan techniczny koszy na śmieci, stan nawierzchni alejek spacerowych, stan utrzymania placu zabaw, stan utrzymania siłowni zewnętrznej, stan utrzymania zieleni, stan utrzymania fontanny, liczba miejsc parkingowych w pobliżu)?
10. Jakie zmiany wprowadziłby/aby Pan/Pani w zagospodarowaniu parku (pytanie otwarte)?
11. Jakie zmiany wprowadziłby/aby Pan/Pani w funkcjonowaniu¹ parku (pytanie otwarte)?

W metryczce uzupełniono dane odnośnie płci, wieku respondentów (w przedziałach), wykształcenia, źródła utrzymania, miejscowości zamieszkania i ulicy, rodzaju zabudowy, w której mieszka respondent, czas zamieszkania w Aleksandrowie Łódzkim.

Ponadto dla realizacji celu pracy, dokonano inwentaryzacji terenowej w parku, w trakcie której naniesiono na mapę wszystkie elementy zagospodarowania znajdujące się na badanym obszarze. Dzięki temu stworzono aktualną strukturę użytkowania ziemi, jak i mapę zagospodarowania dla badanego parku. Wszystkie mapy wykonano przy użyciu narzędzi GIS, natomiast wykresy, niezbędne do analizy danych uzyskanych na podstawie wywiadów, w programie Microsoft Excel.

CHARAKTERYSTYKA OBSZARU BADAŃ

Do badań losowo wybrano historyczny park miejski im. T. Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim. Powstał on w 1824 r. (równocześnie z powstającą wówczas

¹ W trakcie prowadzonych badań pojęcie to każdorazowo było wyjaśniane respondentom – chodziło tu o wskazanie czy ich zdaniem miasto powinno poprawić bezpieczeństwo, czystość w parku, zwiększyć liczbę odbywających się tu imprez itp.

osadą przemysłową – 1816 r.), z polecenia Rafała Bratoszewskiego (właściciela dóbr Brużycza Wielka). Zaplanowano go w centrum rynku (stanowił on również od początku istnienia punkt centralny miasta), w stylu angielskim, w kształcie kwadratu o boku 100 m. Wówczas na omawianym terenie zieleni urządzonej istniała kawiarnia, oranżeria oraz domek ogrodnika – po których obecnie nie ma śladu. Alejki ogrodowe wybiegały z czterech narożników i bieły ku centrum łącząc się z obwodnicą otaczającą pośrodku klomb (Chejchman, Piguła 2001; <http://www.polskaniezwykla.pl>). Plac rynkowy w małych i średnich miastach stanowi często jedyną czytelną kompozycyjnie przestrzeń publiczną i pełni wiele funkcji, jednocześnie – jest miejscem spotkań mieszkańców, głównym reprezentacyjnym placem oraz obszarem intensywnego nagromadzenia usług (Szperlik 2011b). Do najważniejszych budynków w otoczeniu omawianego placu należał Ratusz (wybudowany w 1824 r.), kościół ewangelicki (z 1828 r.), jatki rzeźniczo-piekarskie (z 1825 r.) oraz budynek wagi miejskiej – zlokalizowany na Rynku. W XIX w. omawiany teren pełnił funkcję targową oraz sakralną. Lokalizacja w centrum dwóch świątyń – katolickiej i ewangelicko-augsburskiej, nadała badanej przestrzeni niepowtarzalny charakter, było to nie tylko miejsce o funkcji handlowej, ale pełniło ono także rolę centrum społecznego. Na przełomie XIX i XX w. doszło do zmiany wiodącej funkcji placu Kościuszki – dotychczasowa funkcja targowa została wyparta (miasto w 1869 r. utraciło prawa miejskie) przez funkcję komunikacyjną (usytuowano tu krańcowy punkt linii tramwajowej). W okresie międzywojennym Aleksandrow odzyskał prawa miejskie (1924 r.), a rynek został przemianowany na Plac Tadeusza Kościuszki (1928 r.) (Szperlik 2011b). Już kilka lat wcześniej, w 1917 r. w setną rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki postawiono w centrum parku (w miejscu dawnego klombu) jego pomnik (Chejchman, Piguła 2001). Niestety w 1939 r. został on zburzony przez Niemców, obecne popiersie stanęło w tym miejscu w 1964 r. (fot. 1) (<http://www.polskaniezwykla.pl>).

Funkcja komunikacyjna placu została podkreślona przez wzniesienie, w jego południowej części, budynku poczekalni tramwajowej wraz z zegarem. Na omawianym obszarze odbywało się wiele ważnych dla Aleksandrowa uroczystości, w tym procesja Bożego Ciała oraz pokazy strażackie. Plac pokryty był nawierzchnią brukową, zaś w parku zachowano nieutwardzoną nawierzchnię. W wyniku zmiany sytuacji politycznej po II wojnie światowej omawiana przestrzeń publiczna była intensywniej wykorzystywana w okresie świąt narodowych – w centrum organizowano pochody 1 majowe. W tym okresie komunikacja tramwajowa nadal stanowiła główne połączenie Aleksandrowa z Łodzią (Szperlik 2011b).

Park był powiększany dwukrotnie, pierwszy raz w latach pięćdziesiątych ubiegłego stulecia, w stronę północno-wschodnią i zachodnią. Od strony północnej powstały kwatery z podwójną aleją lipową, od strony wschodniej z klonami srebrzystymi, a od strony zachodniej robiniami akacją i lipową. Najmłodszą część parku stanowią kwatery od strony wschodniej, obsadzone drzewami iglastymi, krzewami ozdobnymi oraz przy samej jezdni głogiem dwuszyjkowym (Chejchman, Piguła 2001).

Fot. 1. Pomnik Tadeusza Kościuszki zlokalizowany w parku w Aleksandrowie Łódzkim
Photo 1. The monument of Tadeusz Kościuszko located in the park of Aleksandrów Łódzki

Źródło: wykonanie własne, 2016.
Source: photo by authors, 2016.

Fot. 2. Budynek wagi miejskiej zlokalizowany na placu T. Kościuszki
w Aleksandrowie Łódzkim
Photo 2. Building of urban scales located in the Tadeusz Kościuszko square
in Aleksandrów Łódzki

Źródło: wykonanie własne, 2016.
Source: photo by authors, 2016.

W 1991 r. zlikwidowano połączenie tramwajowe z Łodzią, jednak nie zaburzo-
no funkcji komunikacyjnej placu Kościuszki. Ruch pasażerski został przejęty przez
autobusy PKS. Ponadto centrum miasta pełniło rolę drogi przelotowej dla komuni-
kacji zmierzającej w kierunku Poddębic, Uniejowa, Poznania i Konina. W miejscu
dawnej poczekalni powstał „Dom książki”. Prymat funkcji komunikacyjnej placu
nad pozostałymi wynikał nie tylko z lokalizacji w tym miejscu końcowego punktu
transportu miejskiego, ale przede wszystkim z niskiej jego atrakcyjności. Słabe
oświetlenie, zbyt mała liczba ławek oraz nieestetyczny wygląd zarówno samego
parku, jak i zabudowy na placu, zniechęcały do aktywnego użytkowania tej prze-
strzeni (Szperlik 2011b).

Od 2005 r. prowadzono działania mające na celu nadanie zabytkowemu centrum
miasta charakteru głównej przestrzeni społecznej (Szperlik 2011b). W 2005 r. przy-
jęto Program rewitalizacji gminy Aleksandrów Łódzki (29.11.2005 r.), w którym
przewidziano do rewitalizacji Park Miejski zlokalizowany na Placu Kościuszki.
Stwierdzono bowiem, że jego stan nie odzwierciedla jego walorów historyczno-
estetycznych. Podjęte działania miały również przyczynić się do poprawy bezpie-
czeństwa na badanym obszarze. Prace objęły:

1. przebudowę wewnętrznej nawierzchni Placu Kościuszki z zachowaniem par-
kowo-spacerowo-rekreacyjnego charakteru i utwardzenie istniejącego fragmentu
torowiska tramwajowego (pow. 18 750,00 m²) (przebudowano samą płytę, wpro-
wadzono nowoczesne oświetlenie);
2. przebudowę zachodniej i północnej jezdni oraz chodnika Placu Kościuszki, aż
do pierzei z wymianą nawierzchni, okrawężnikowania, uzupełnienie sieci kanaliza-
cji sanitarnej, wodociągowej i gazowej, wprowadzenie nawierzchni z kostki brukow-
wej z elementami bruku z kamienia polnego i kostki granitowej (pow. 5 700,00 m²);
3. przebudowę południowego i wschodniego chodnika Placu Kościuszki, aż do
pierzei z wymianą nawierzchni i częściowo okrawężnikowania, wprowadzenie
nawierzchni z kostki brukowej z elementami bruku z kamienia polnego i kostki
granitowej (pow. 760,00 + 840,00 = 1 600,00 m²);
4. likwidację i rozbiórkę, zgodnie z zaleceniem Wojewódzkiego Konserwatora
Zabytków w Łodzi, przystanku i wiaty, położonych przed budynkiem dawnej „Pa-
storówki” z odtworzeniem w nowej lokalizacji w kierunku południowym;
5. likwidację i rozbiórkę szaletu;
6. ograniczony remont zabytkowego budynku wagi (fot. 2), w którym przewidu-
je się utrzymanie istniejącej funkcji galerii, remont w zakresie elewacji, stolarki
okiennej i drzwiowej, dachu i obróbek blacharskich z częściową wymianą przy-
łącza kanalizacji sanitarnej do budynku (pow. użytkowa 25,10 m²) (*Uchwała nr
XLII/319/05 Rady Miejskiej w Aleksandrowie Łódzkim z dnia 29 listopada 2005
roku*; Szperlik 2011b);
7. odbudowę fontanny (fot. 3), budowę pomnika R. Bratoszewskiego (fot. 4), wy-
konanie rekonstrukcji pomnika T. Kościuszki, zagospodarowanie trawników, wy-
konanie obramowania dla istniejących drzew rosnących na terenie wykładanym
kostką brukową (Urząd Miasta 2016).

W wyniku przeprowadzonych prac omawiany teren został uporządkowany, z zachowaniem jego historycznego charakteru (*Program rewitalizacji...*2005).

Projekt ten był współfinansowany ze środków UE w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Obecnie dzięki przeprowadzonym pracom w parku, odbywają się liczne uroczystości oraz imprezy rozrywkowe (Szperlik 2011b). Plac Kościuszki wraz z przyległymi pierzejami objęty jest obecnie strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej. Ochronie podlega układ urbanistyczny placu, zespół przestrzenny rynku. Do dziś stanowi on główny plac miasta o wymiarach 200 x 200 m (*Studium...*2013).

W 2008 r. (w 90. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości) z inicjatywy władz miasta, w południowo-wschodniej części parku odsłonięto pomnik Rafała Bratoszewskiego (fot. 4), założyciela Aleksandrowa Łódzkiego (<http://nawekendzik.pl>). Autorem tej rzeźby jest Zofia Władyka-Łuczak. Przedstawia ona R. Bratoszewskiego, który siedzi na dużym głazie i trzyma w dłoniach akt lokacyjny oraz spogląda na swoje miasto. W granicach omawianego placu znajduje się również fragment torów tramwajowych – pamiątka po istniejącej tu krańcówce, którą uruchomiono 25.02.1910 r. (funkcjonowała ona do 1991 r., następnie ją zawieszono, a w 1995 r. podjęto decyzję o nie wznawianiu linii tramwajowej do Łodzi. Wówczas rozpoczęto również demontaż torów i sieci elektrycznej) (<http://www.polskaniezwykla.pl>).

Plac Kościuszki od południa ogranicza droga krajowa nr 72 (ulica Ogrodowa), od wschodu droga krajowa nr 71 (ulica Warszawska), na których odbywa się ruch pojazdów. Natomiast w zachodniej i północnej części placu ruch kołowy został ograniczony, zlikwidowano istniejący tu postój taksówek, autobusów oraz busów. Ponadto zmianom uległy również budynki otaczające plac (ryc. 1) (Szperlik 2011b).

WYNIKI BADAŃ

Zagospodarowanie parku

Park im. T. Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim zajmuje powierzchnię ok. 2,3 ha. W jego granicach najwięcej jest terenów biologicznie czynnych pokrytych zróżnicowaną roślinnością – 49,3%. Z kolei udział terenów komunikacyjnych (ścieżek pieszych, placów, parkingów) wynosi 43,88% (w tym place 85%). Pozytywne jest jednak to, że place w obrębie obszaru badań są zadrzewione. Ogółem w parku znajduje się ok. 260 drzew (Urząd Miejski w Aleksandrowie Łódzkim 2016). Do terenów sportowo-rekreacyjnych (4,28%) zaliczono siłownię zewnętrzną oraz plac zabaw, które zlokalizowane są w północnej części opisywanego obszaru. Ponadto na placu, w jego południowym krańcu zinwentaryzowano fontannę (0,3% powierzchni parku) oraz budynki usługowe – centrum medyczne i restaurację, a także budynek wagi miejskiej (2,22%).

Fot. 3. Fontanna na placu T. Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim
Photo 3. Fountain in the Tadeusz Kościuszko square in Aleksandrów Łódzki

Źródło: wykonanie własne, 2016.

Source: photo by authors, 2016.

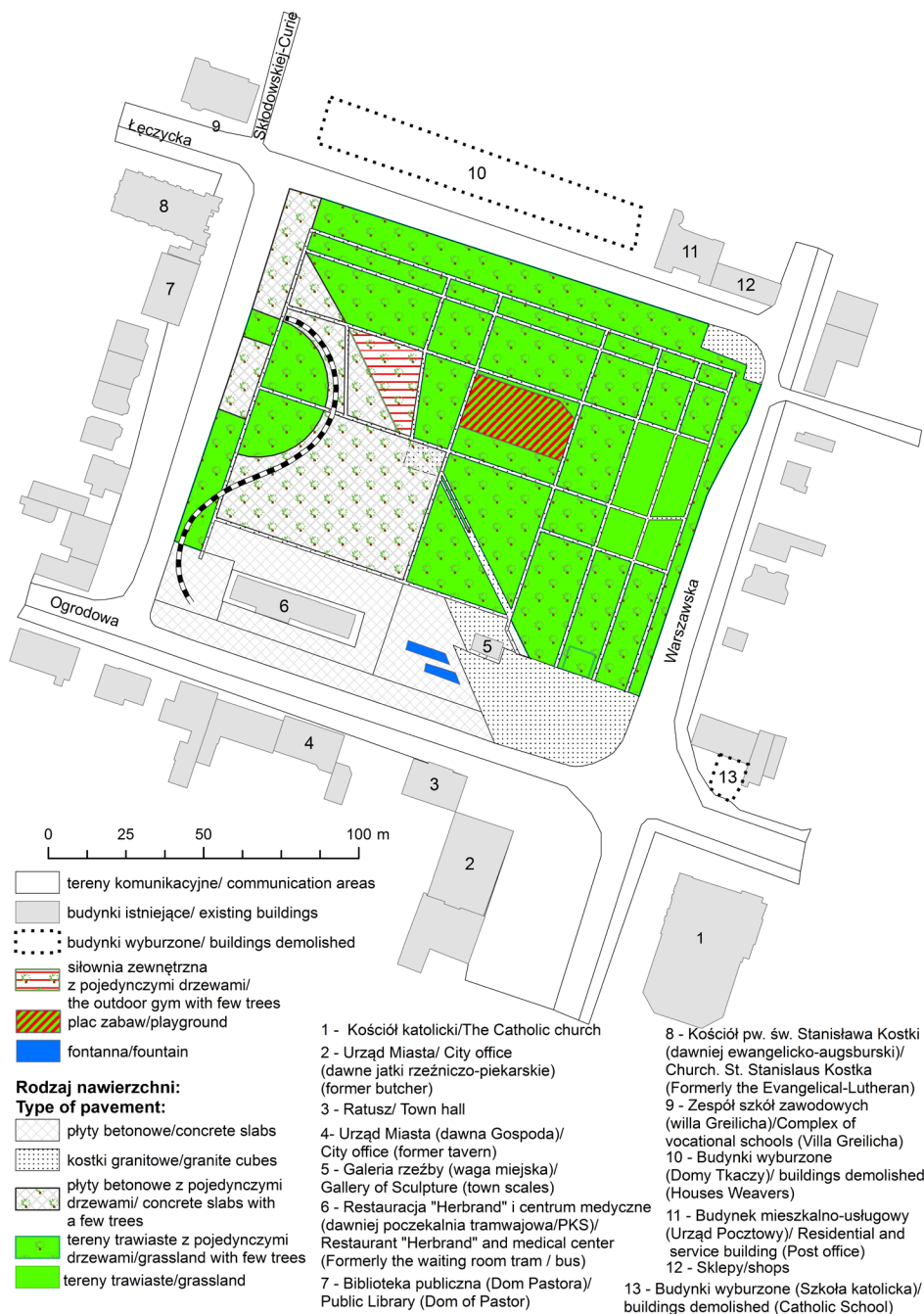

Fot. 4. Pomnik Rafała Bratoszewskiego zlokalizowany w parku w Aleksandrowie im. Kościuszki Łódzkim

Photo 4. The monument of Rafał Bratoszewski located in the park of Aleksandrów Łódzki

Źródło: wykonanie własne, 2016.

Source: photo by authors, 2016.

Ryc. 1. Lokalizacja parku miejskiego w Aleksandrowie Łódzkim

Fig. 1. Location of urban park in Aleksandrów Łódzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie Szperlik (2011b).

Source: authors' elaboration based on Szperlik (2011b).

W granicach badanego parku zinwentaryzowano następujące elementy zaliczane do mebli miejskich: ławki (46 drewnianych ławek), kosze na śmieci (37 koszy drewnianych na odpady oraz 4 kosze na psie odchody), latarnie (79 latarni), kwietniki (8 kwietników w południowej części placu, przy fontannie), murki (o łącznej długości ok. 150 m, na których można siedzieć), gołębnik (w północno-wschodniej części parku) (fot. 5), 2 pomniki (T. Kościuszki i R. Bratoszewskiego), stół do gry w szachy (zlokalizowany na północ od fontanny) (fot. 6). W granicach parku znajduje się ponadto fragment torów tramwajowych, hydrant (w północno-zachodnim narożniku), transformator, toy-toy. Stan zagospodarowania omawianego terenu przedstawia ryc. 2.

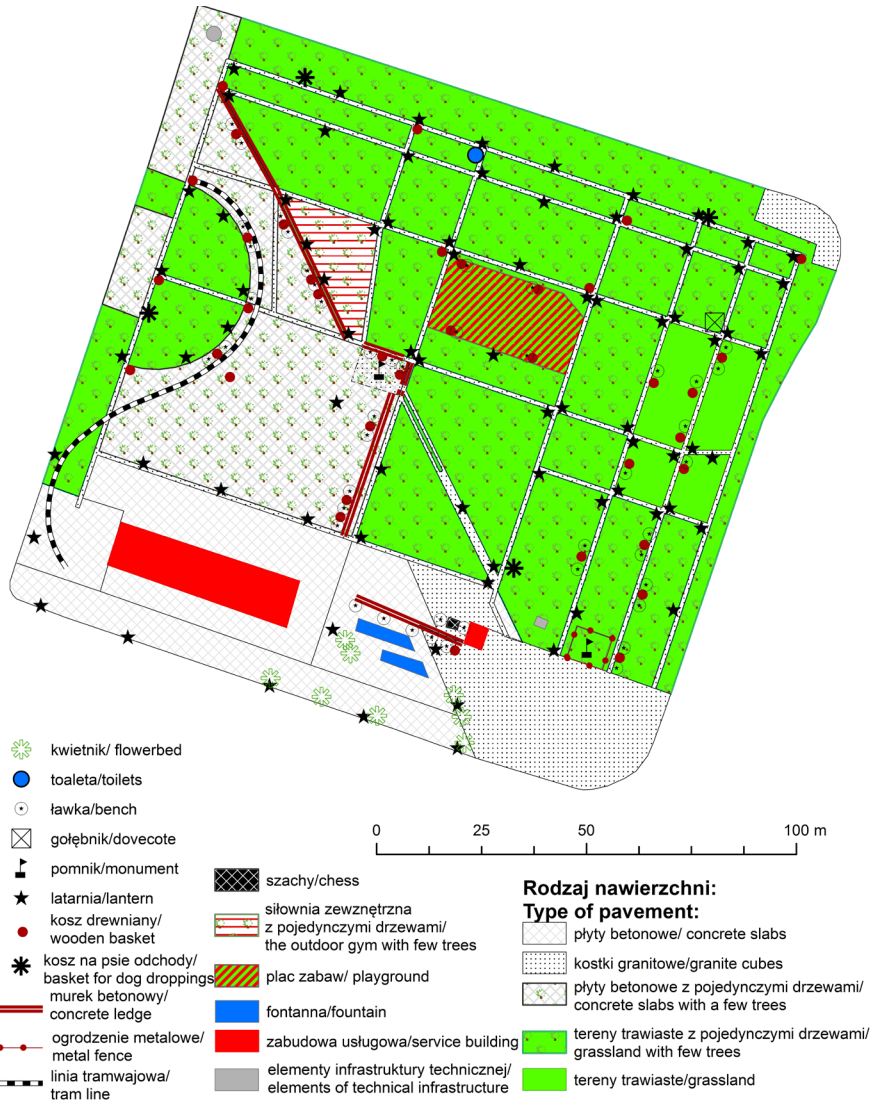
Fot. 5. Gołębnik zlokalizowany w parku miejskim w Aleksandrowie Łódzkim
Photo 5. Dovecote located in the park of Aleksandrów Łódzki

Źródło: wykonanie własne, 2016.
Source: photo by authors, 2016.

Fot. 6. Stół do gry w szachy zlokalizowany w parku miejskim w Aleksandrowie Łódzkim
Photo 6. Table to play chess located in the park of Aleksandrów Łódzki

Źródło: wykonanie własne, 2016.
Source: photo by authors, 2016.

Ryc. 2. Zagospodarowanie parku w Aleksandrowie Łódzkim
Fig. 2. Spatial development of urban park in Aleksandrów Łódzki

Źródło: opracowanie własne.
 Source: authors' own elaboration.

Ławki w parku znajdują się głównie we wschodniej jego części (zostały oddzielone od ulicy pasem zieleni) oraz na zachodzie, wokół placu. Zarówno siedziska, jak i oparcia wykonano z drewna, które wymagają renowacji, pozostała konstrukcja jest metalowa. Ponadto głównie w pobliżu ławek zlokalizowano drewniane kosze na śmieci oraz latarnie. Park nie jest ogrodzony, można do niego wejść z każdej strony.

Zagospodarowanie parku w opinii jego użytkowników

Charakterystyka respondentów

W grupie osób ankietowanych nieznacznie przeważały kobiety (52%). Znaczny odsetek – stanowiły osoby w wieku 30-39 lat – 30% oraz 40-49 lat – 22%. Wśród respondentów było po jednej osobie w wieku powyżej 80 lat oraz w przedziale 50-59 lat (ryc. 3). Zdaniem Autorów, struktura respondentów, wyrażona danymi w metryczce jest reprezentatywna dla struktury użytkowników parku.

Ok. 40% ankietowanych posiada wykształcenie średnie, a 16% zawodowe (ryc. 4). Wśród respondentów dominowały osoby pracujące (52%). Znaczny odsetek użytkowników parku stanowiły również osoby starsze, przebywające na emeryturze (ryc. 5).

Zdecydowana większość respondentów (92%), to osoby mieszkające w Aleksandrowie Łódzkim, w zabudowie wielorodzinnej (64%), od urodzenia (50%) (ryc. 6).

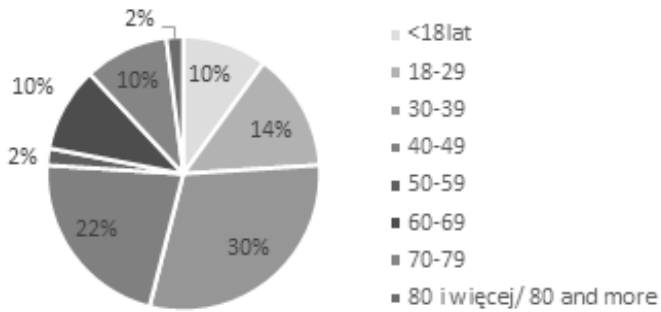
Wyniki wywiadu kwestionariuszowego

Zdecydowana większość użytkowników parku im. T. Kościuszki w Aleksandrowie, to osoby mieszkające w izochronie do 10 minut od niego (ok. 65% respondentów) (ryc. 7), które docierają tu pieszo (80% respondentów) (ryc. 8). Ankietowani mieszkają w rejonie ulic: Warszawska, Wojska Polskiego, Kilińskiego, Aleja Wyzwolenia, Daszyńskiego, czyli w sąsiedztwie parku, co ma wpływ na częstotliwość ich wizyt.

Użytkownicy badanego obszaru zieleni urządzonej w większości przychodzą do parku codziennie (26% respondentów) lub kilka razy w tygodniu (40% respondentów) (ryc. 9) i najczęściej spędzają w parku nie dłużej niż godzinę (łącznie 64% ankietowanych) (ryc. 10).

W kolejnych pytaniach oceniana była dostępność parku, zarówno piesza, rowerem, samochodem, jak i środkiem komunikacji miejskiej, w skali od 1 do 5 (1 – bardzo źle, 5 – bardzo dobrze). Użytkownicy badanego obszaru zdecydowanie najlepiej oceniają dostępność pieszą (5pkt – 72%; 4pkt – 24%; 3 pkt – 4%) oraz samochodem (5 pkt – 52%; 4 pkt – 38%; 3pkt – 10%). Ponadto wysoko oceniono dostępność parku środkiem komunikacji miejskiej (5pkt – 8%; 4pkt – 76%; 3 pkt – 10%; 2 pkt – 4%; 1pkt – 2%), choć nikt z respondentów nie korzysta z niego, aby do niego się dostać. Najgorzej oceniono dostępność rowerem do badanego obszaru (5pkt – 24%; 4pkt – 26%; 3 pkt – 44%; 2 pkt – 2%; 1pkt – 4%), gdyż w pobliżu nie ma ścieżek rowerowych.

Respondenci mieli również możliwość oceny poziomu bezpieczeństwa w parku (w skali od 1 do 5) (ryc. 11). Ponad połowa ankietowanych czuje się w parku bezpiecznie (28 osób), pozostali wskazywali na brak patroli policji w parku, brak monitoringu oraz fakt, że w parku można spotkać osoby spożywające napoje alkoholowe. W związku z tym ich poczucie bezpieczeństwa jest przeciętne (3pkt – 34% respondentów), niskie (2 pkt – 8% respondentów) lub bardzo niskie (1 pkt – 2% respondentów).

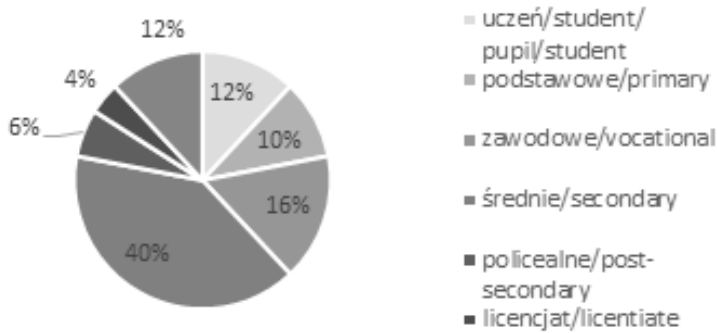

Ryc. 3. Wiek respondentów

Fig. 3. Age of respondents

Źródło: opracowanie własne.

Source: authors' own elaboration.

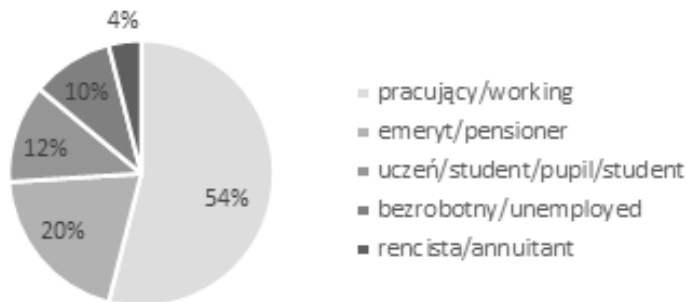

Ryc. 4. Wykształcenie respondentów

Fig. 4. Education of respondents

Źródło: opracowanie własne.

Source: authors' own elaboration.

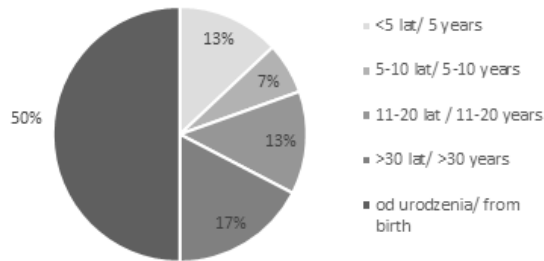

Ryc. 5. Źródło utrzymania respondentów

Fig. 5. Source of income of respondents

Źródło: opracowanie własne.

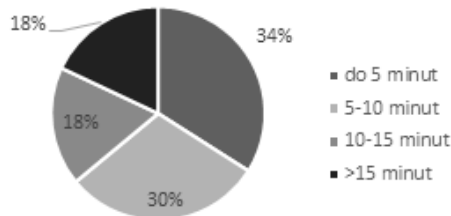
Source: authors' own elaboration.

Ryc. 6. Odpowiedzi respondentów na pytanie: *Jak długo Pan/Pani mieszka w Aleksandrowie Łódzkim?*

Fig. 6. Responses of the respondents to the question: *How long have you live in Aleksandrów Łódzki?*

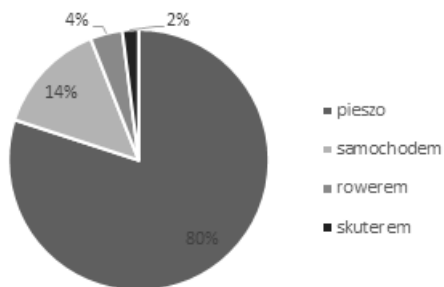
Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own elaboration.

Ryc. 7. Odpowiedzi respondentów na pytanie: *Jak dużo czasu potrzebuje Pan/Pani na dotarcie do parku w Aleksandrowie Łódzkim?*

Fig. 7. Responses of the respondents to the question: *How much time do you need to get to the park in Aleksandrów Łódzki?*

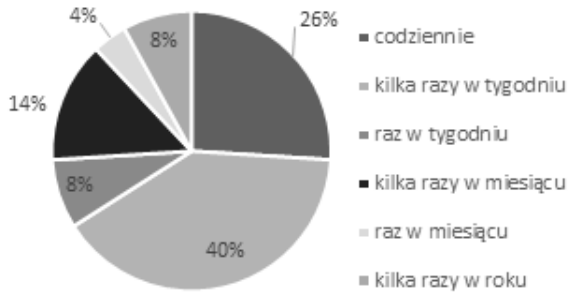
Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own elaboration.

Ryc. 8. Odpowiedzi respondentów na pytanie: *Jak zazwyczaj dociera Pan/Pani do parku w Aleksandrowie Łódzkim?*

Fig. 8. Responses of the respondents to the question: *How do you usually arrive to the park in Aleksandrów Łódzki?*

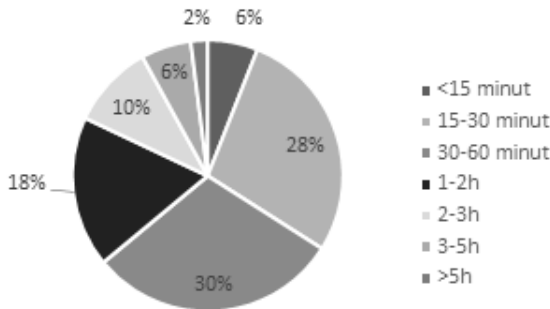
Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own elaboration.

Ryc. 9. Odpowiedzi respondentów na pytanie: *Jak często korzysta Pan/Pani z parku w Aleksandrowie Łódzkim?*

Fig. 9. Responses of the respondents to the question: *How often have you out of the park in Aleksandrów Łódzki?*

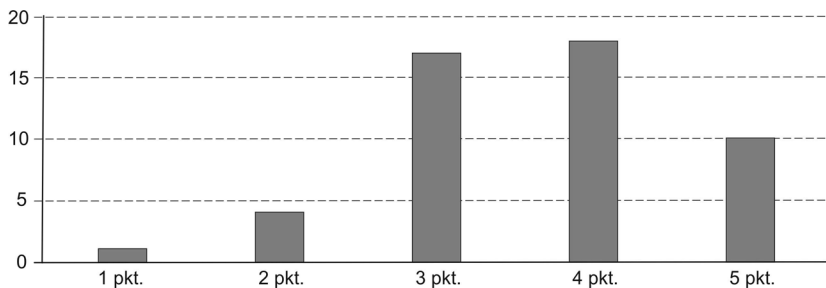
Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own elaboration.

Ryc. 10. Odpowiedzi respondentów na pytanie: *Jak dużo czasu spędza Pan/Pani zazwyczaj w parku w Aleksandrowie Łódzkim?*

Fig. 10. Responses of the respondents to the question: *How much time do you spend usually in park in Aleksandrów Łódzki?*

Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own elaboration.

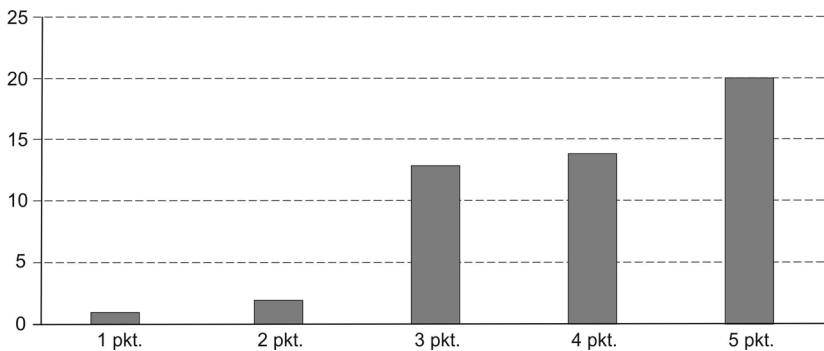
Ryc. 11. Odpowiedzi respondentów na pytanie: *Jak w skali od 1 do 5 ocenia Pan/Pani bezpieczeństwo użytkowników w parku w Aleksandrowie Łódzkim?*

Fig. 11. Responses of the respondents to the question: *How on a scale of 1 to 5 do you evaluate the safety of users in a park in Aleksandrów Łódzki?*

Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own elaboration.

Następnie użytkownicy odpowiedzieli na pytanie dotyczące ciszy i spokoju w parku (oceny w skali od 1 do 5). Zdecydowana większość osób przyznała w tym przypadku 4 i 5 pkt (łącznie 68% respondentów). Uważają oni, że w parku można wypocząć, pomimo, iż jest on zlokalizowany przy dwóch drogach krajowych (ograniczających go od południa i wschodu) (ryc. 12).

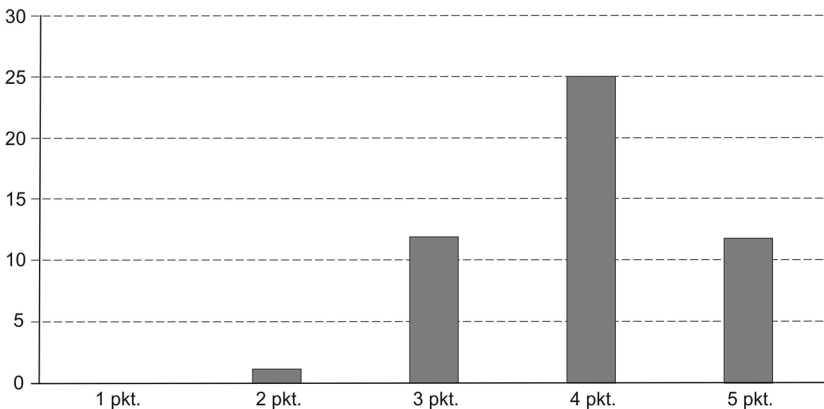
Podobnie respondenci bardzo wysoko ocenili czystość w parku. Niektóre osoby są zdania, że władze powinny zwrócić większą uwagę na teren wokół gołębnika, w północno-wschodniej części parku (ryc. 13).

Ryc. 12. Odpowiedzi respondentów na pytanie: *Jak w skali od 1 do 5 ocenia Pan/Pani ciszę i spokój w parku w Aleksandrowie Łódzkim?*

Fig. 12. Responses of the respondents to the question: *How on a scale of 1 to 5 do you assess the peace and quiet in park in Aleksandrów Łódzki?*

Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own elaboration.

Ryc. 13. Odpowiedzi respondentów na pytanie: *Jak w skali od 1 do 5 ocenia Pan/Pani czystość w parku w Aleksandrowie Łódzkim?*

Fig. 13. Responses of the respondents to the question: *How on a scale of 1 to 5 do you assess the cleanliness of the park in Aleksandrów Łódzki?*

Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own elaboration.

Jednym z pytań zadanych respondentom było w jakim celu przychodzą oni do parku, a także z jaką częstotliwością wykonują wskazane czynności. Badania wykazały, że często lub zawsze spacerują (30% – często, 34% – zawsze), spotykają się z przyjaciółmi (44% – często, 18% – zawsze) i siedzą lub odpoczywają (28% – często, 40% – zawsze). Nigdy lub rzadko natomiast podejmują się aktywności fizycznych w postaci gry w piłkę nożną, siatkową, koszykową (90% odpowiedzi nigdy), jazdy na rolkach (98% odpowiedzi nigdy) czy gry w szachy/warcaby (94% odpowiedzi nigdy). Rzadko również wychodzą z dziećmi, psami czy karmią gołębie (tab. 1).

Tabela 1. Udział ankietowanych wykonujących wymienione czynności w parku z określoną częstotliwością

Table 1. The share of respondents performing these steps in the park with a specified frequency

Cel/ Goal	Częstotliwość / Frequency			
	Nigdy/ never	Rzadko/ rarely	Często/ often	Zawsze/ always
	Udział respondentów/ The share of respondents			
Spaceruję/ I'm walking	8%	28%	30%	34%
Siedzę w parku/odpoczywam / I'm sitting in the park / relaxing Siedzę w parku/ odpoczywam	6%	26%	28%	40%
Czytam/ I'm reading	78%	22%	-	-
Jeżdżę rowerem/ I'm riding a bike	70%	22%	8%	-
Biegam/ I'm running	82%	16%	2%	-
Ćwiczę (korzystam z siłowni zewnętrznej)/ I practice (using the gym outside)	52%	32%	16%	-
Gram w piłkę nożną, siatkową, koszykową itd./ I play football, volleyball, basketball, etc.	90%	10%	-	-
Spotykam się z przyjaciółmi/ I'm meeting with friends	10%	28%	44%	18%
Wychodzę z psem/ I'm going out with the dog	68%	8%	18%	6%
Wychodzę z dziećmi, wnukami/ I'm going out with children, grandchildren	50%	8%	24%	18%
Korzystam z organizowanych imprez/ I'm using the organized events	16%	32%	22%	30%
Korzystam z fontanny (siedzę przy niej)/ I'm using the fountain (I'm sitting next to her)	20%	66%	14%	-
Karmię gołębie w parku / I'm feeding the pigeons in the park	90%	8%	2%	-
Jeżdżę na rolkach / I'm riding on rolls	98%	2%	-	-
Gram w szachy/warcaby/ I'm playing chess / checkers	94%	6%	-	-

Źródło: opracowanie własne.

Source: authors' own elaboration.

Tabela 2. Ocena w skali od 1 do 5 poszczególnych elementów zagospodarowania w parku w Aleksandrowie Łódzkim

Table 2. Assessment on a scale of 1 to 5 individual elements of spatial development in the park in Aleksandrów Łódzki

Cechy/ Features	Skala ocen/ Grading scale				
	1	2	3	4	5
	Udział respondentów/ The share of respondents				
Liczba i rozmieszczenie latarni/ The number and placement of lights	-	2%	14%	26%	58%
Liczba i rozmieszczenie koszy na śmieci/ The number and placement of trash bins	-	6%	16%	22%	56%
Liczba i rozmieszczenie ławek/ Number and placement of benches	-	2%	20%	46%	32%
Stan techniczny latarni/ Technical condition of lights	-	-	18%	42%	40%
Stan techniczny koszy/ Technical condition of trash bins	-	4%	20%	36%	40%
Stan techniczny ławek/ Technical condition of benches	-	2%	32%	34%	32%
Stan nawierzchni alejek spacerowych/ Technical condition of footpaths	-	2%	6%	30%	62%
Stan utrzymania placów zabaw dla dzieci/ Technical condition of playgrounds for children	-	-	18%	26%	56%
Liczba miejsc parkingowych w pobliżu/ Number of parking spaces in the vicinity	-	4%	30%	20%	46%
Stan utrzymania zieleni (m.in. trawników)/ The state of maintenance of greenery (including lawns)	2%	2%	10%	38%	48%
Stan utrzymania fontanny/ Technical condition of the fountain	-	4%	10%	40%	46%
Stan utrzymania siłowni zewnętrznej/ The technical condition of the outside gym	-	-	10%	30%	60%

Źródło: opracowanie własne.

Source: authors' own elaboration.

W kolejnym etapie ankietowani oceniali zarówno stan techniczny (stan utrzymania) poszczególnych elementów zagospodarowania parku, jak i ich rozmieszczenie. W grupie mebli miejskich zdecydowanie najlepiej oceniono pod względem zarówno rozmieszczenia, jak i stanu technicznego – latarnie oraz kosze na śmieci. Nieco słabiej respondenci ocenili ławki, gdyż, ich zdaniem jest ich za mało oraz wymagają one renowacji. Elementy sieci transportowej, w postaci alejek pieszych i miejsc parkingowych również zostały ocenione wysoko, podobnie jak wyposażenie parku w urządzenia rekreacyjno-wypoczynkowe. Zarówno plac zabaw, fontanna, jak i siłownia zewnętrzna zostały ocenione dobrze i bardzo dobrze przez łącznie 82%, 86% i 90% ankietowanych. Stan utrzymania zieleni jako jedyny element zagospodarowania został oceniony przez 2% badanych jako bar-

dzo zły, jednak należy podkreślić, że zdecydowana większość (86%) dokonała oceny równej 4 i 5 pkt.

Na koniec użytkownicy parku im. T. Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim mogli wskazać co należałoby zmienić w zagospodarowaniu oraz funkcjonowaniu tego terenu. W odniesieniu do zagospodarowania respondenci chcieliby, aby w parku było więcej ławek, głównie w jego północnej części oraz przy placu zabaw. Z kolei w przypadku funkcjonowania badanego obszaru, uważają oni, że władze miasta powinny zwrócić większą uwagę na podniesienie poziomu bezpieczeństwa w parku, poprzez wprowadzenie w jego granicach monitoringu oraz zwiększenie częstotliwości patroli policji.

DYSKUSJA WYNIKÓW

W XIX w. w miastach wszystkich zaborów zarysowała się ogólna tendencja do tworzenia nowych miejskich parków publicznych. Pojawiały się one zarówno w planach miast istniejących, jak i nowo budowanych, w tym przemysłowych i osadach rzemieślniczych – takim przykładem jest park w Aleksandrowie Łódzkim. Zakładano je najczęściej w pobliżu głównych traktów komunikacyjnych, co zapewniało łatwy do nich dostęp (Kimic 2012). Plac T. Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim w początkowym okresie pełnił ważne funkcje handlowe, komunikacyjne, sakralne i społeczne. Niestety na przestrzeni lat, w związku z zaniedbaniami w zakresie jego zagospodarowania, zaczął on pełnić jedynie funkcję komunikacyjną. Dlatego tak ważne było podjęcie działań rewitalizacyjnych, które zapoczątkowano w 2005 r. Dzięki przeprowadzonym pracom, usprawniono wielofunkcyjność parku, przy uwzględnieniu jego walorów historycznych. W celu poprawienia funkcjonowania komunikacji przeprowadzono prace modernizacyjne nawierzchni. Wprowadzono nowe elementy małej architektury (meble miejskie), tj. ławki, oświetlenie urządzenia do zabaw, które ujednolicono pod względem stylu, co również w przypadku tego typu terenów jest niezwykle ważne. Ponadto park powinien w optymalnym stopniu zaspokajać potrzeby użytkowników w zakresie zabawy, wypoczynku oraz kontaktu z przyrodą (Adamiec, Trzaskowska 2012; McCormack i in. 2010), co również w przypadku omawianego terenu zieleni, udało się osiągnąć. Istnieją tu zarówno stoliki do gry w szachy/warcaby, plac zabaw dla dzieci, sprzęt do ćwiczeń, jak i ławki. To właśnie obecność odpowiedniego wyposażenia, często decyduje o wyborze danego parku (Szumacher, Malinowska 2013). Dla ponad połowy respondentów badany park jest przede wszystkim miejscem wypoczynku (spacerują, siedzą i odpoczywają), spotkania z przyjaciółmi. Uprawianie sportu ma dla nich mniejsze znaczenie, co wynika m.in. braku odpowiedniej infrastruktury, w tym boiska oraz małej jego powierzchni. Również inne badania przeprowadzone dla parków potwierdzają, że są one głównie miejscem wypoczynku, spotkania z ludźmi czy zabaw dla dzieci (McCormack i in. 2010; Wendel i in. 2012; Szumacher, Ostaszewska 2010; Szumacher, Malinowska 2013). Wynika to

z tego, że obecnie żyjemy w ciągłym pośpiechu, co przyczynia się do stresu, depresji. Dlatego dla ludzi tak ważny jest odpoczynek, rekreacja oraz miejsca, gdzie w ten sposób można spędzić czas (Chojecka 2013). Ponadto potencjał rekreacyjny parku zależy także od roślinności – użytkownicy preferują parki z urozmaiconym typem roślinności (Bjerke i in. 2006). Zbytne zadrzewienie ma wpływ na zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa (Szumacher, Malinowska 2013), na co również zwrócili uwagę respondenci na badanym obszarze. Niski poziom bezpieczeństwa omawianej przestrzeni publicznej został ponadto podkreślony przez respondentów w badaniach przeprowadzonych w okresie od czerwca 2011 r. do marca 2012 r., które miały na celu zbadanie atrakcyjności placu Kościuszki (Szperlik 2011a).

Dodatkowo w parkach o znaczeniu historycznym ważne jest utrzymanie i kształtowanie jego tożsamości. Dlatego też w ich obrębie powinno się wprowadzać lub kultywować elementy świadczące o historycznej tożsamości miejsca (Adamiec, Trzaskowska 2012). W przypadku analizowanego obszaru zachowano fragment torów tramwajowych, pomniki, odnowiono budynek wagi miejskiej, zabudowę w najbliższym sąsiedztwie placu.

WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że park miejski im. T. Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim jest dobrze zagospodarowany. Większość respondentów pozytywnie ocenia liczbę i rozmieszczenie mebli miejskich. Są one przystosowane zarówno do rekreacji czynnej, jak i biernej. Dzięki temu z parku tego mogą korzystać osoby w różnym wieku i o różnych potrzebach. Respondenci zwracają jednak uwagę, że władze miasta powinny dokonać renowacji ławek oraz wyposażyć w nie północną część parku i tereny przy placu zabaw. W zakresie funkcjonowania parku zdecydowanie słabo oceniono bezpieczeństwo w granicach analizowanego terenu zieleni urządzonej. Dlatego też władze miasta, powinny skoncentrować się na tym aspekcie, aby użytkownicy mogli korzystać z parku, o każdej porze. Tym bardziej, że jest to jedyna tego typu przestrzeń w Aleksandrowie Łódzkim, do tego zlokalizowana w centrum miasta, dzięki czemu dostępność do niej jest bardzo dobra dla znacznej liczby mieszkańców. Należy podkreślić, że dzięki przeprowadzonej rewitalizacji parku odzyskał on swoje funkcje, nie pełni już tylko funkcji komunikacyjnej. Obecnie znowu jest to przestrzeń reprezentacyjna miasta. Ponadto zagospodarowanie parku zostało dostosowane do potrzeb użytkowników w różnym wieku, przy jednoczesnym zachowaniu jego wartości historycznych.

Literatura

Adamiec, P., Trzaskowska, E., 2012, Diagnoza stanu i walorów parków miejskich Lublina oraz wytyczne do ich kształtowania, *Teka Komisji Urbanistyki i Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych PAN*, Politechnika Lubelska, 122, 7-18.

- Biernacki K., 2009, *Idea parku miejskiego po 1982 roku*, Politechnika Wrocławska, Wydział Architektury, Wrocław, maszynopis pracy doktorskiej.
- Bjerke T., Østahl T., Thrane Ch., Strumse E, 2006, Vegetation density of urban parks and perceived appropriateness, *Urban Forestry & Urban Greening*, 5, 35-44.
- Chejchman Z., Piguła M., 2001, Park Miejski im. T. Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim, *Wędrownik*, 3 (369), 28.
- Chojcecka A., 2014, Znaczenie terenów zielonych w przestrzeni publicznej oraz ich wpływ na jakość życia miejskiego, *Rynek-Społeczeństwo-Kultura*, 1(9), 48-54.
- Cohen D., Sehgal A., Williamson S., Sturm R., Mc Kenzie T.L., Lara R., Lurie N., 2006, *Park use and physical activity in a sample of public parks in the city of Los Angeles*, Santa Monica.
- Czerwieniec M., Lewińska J., 2000, *Zieleń w mieście*, Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Kraków.
- Haber Z., Urbański P., 2010, *Kształtowanie terenów zieleni z elementami ekologii*, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, Poznań.
- Kimic K., 2012, Miejsce i rola publicznych terenów zieleni w przestrzeni polskich miast XIX wieku, *Czasopismo Techniczne. Architektura*, 109, 109-117.
- McCormack G. R., Rock M, Toohey A. M., Hignell D., 2010, Characteristics of urban parks associated with park use and physical activity: A review of qualitative research, *Health & Place*, 16, 712-726.
- Pisarek M., Gargała-Polar M., 2015, Badanie funkcjonalności ogrodu miejskiego im. Solidarności w Rzeszowie, *Polish Journal for Sustainable Development*, 19, 101-107.
- Pokorski J., Siwiec A., 1969, *Kształtowanie terenów zieleni*, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
- Program rewitalizacji gminy Aleksandrów Łódzki*, 2005, Aleksandrów Łódzki.
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (Dz.U. 2002 nr 75 poz. 690).
- Rozporządzenie Ministrów Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa oraz Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków* (Dz.U. 1996 nr 158 poz. 813).
- Runge J., 2007, *Metody badań w geografii społeczno-ekonomicznej – elementy metodologii, wybrane narzędzia badawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Solarek K., 2009, Funkcje terenów zieleni kształtujących przestrzeń publiczną we współczesnym mieście, [w:] E. Oleksiejuk, A. Jankowska (red.), *Zieleń miejska, naturalne bogactwa miasta. Zieleń w przestrzeni publicznej miast: funkcja – kreacja – identyfikacja*, Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych Oddział Toruń, Toruń, 69-80.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Aleksandrów Łódzki*, 2013.
- Szperlik B., 2011a, Plac Kościuszki w Aleksandrowie Łódzkim jako przestrzeń publiczną, *Aleksandrów wczoraj i dziś* (Rocznik XXX jubileuszowy), Towarzystwo Przyjaciół Aleksandrowa Łódzkiego, 14-28.
- Szperlik B., 2011b, Ewolucja funkcji i formy placu Kościuszki, *Aleksandrów wczoraj i dziś* (Rocznik XXX jubileuszowy), Towarzystwo Przyjaciół Aleksandrowa Łódzkiego, 21-38.
- Szumacher I., Malinowska E., 2012, Potencjał rekreacyjny wybranych typów zieleni miejskiej, *Problemy Ekologii Krajobrazu*, 34, 223-229.

- Szumacher I., Ostaszewska K., 2010, Funkcje parków śródmiejskich w opinii przyrodników i użytkowników – przyczynek do dyskusji, *Problemy Ekologii Krajobrazu*, 27, 491-494.
- Szumański M., Niemirski A., 2005, Projekt klasyfikacji obiektów terenów zieleni, [w:] R. Giedych, M. Szumański (red.), *Tereny zieleni jako przedmiot planowania miejscowego*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, 31-57.
- Uchwała nr XLII/319/05 Rady Miejskiej w Aleksandrowie Łódzkim z dnia 29 listopada 2005 roku.*
- Urząd Miasta Aleksandrowa Łódzkiego – informacje szczegółowe*, 2016.
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880).
- Wendel H.E., Zarger R. K., Mihelcic J. R., 2012, Accessibility and usability: Green space preferences, perceptions, and barriers in a rapidly urbanizing city in Latin America, *Landscape and Urban Planning*, 107, 272-282.
- Wojtczak M., 2017, *Parki jako element zagospodarowania Turku i Konina – studium porównawcze*, Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk Geograficznych, Łódź, maszynopis pracy magisterskiej.
- Zachariasz A., 2006, *Zieleń jako współczesny czynnik miastotwórczy ze szczególnym uwzględnieniem roli parków publicznych*, Wydawnictwo PK, Kraków.

Źródła internetowe

<http://naweekendzik.pl>, data dostępu: 04.10.2016.

<http://www.polskaniezwykla.pl>, data dostępu: 04.10.2016.

Summary

Green areas perform a variety of functions, which is a positive phenomenon. It is of importance that their environmental and functional roles should not exclude one another. These relations are particularly conspicuous in urban parks as there are two urban systems in them: open and public areas (Solarek 2009). The aim of the article is to assess development and functioning of the urban park in Aleksandrów Łódzki in the opinion of its users. The main method used in this work was standardized questionnaire interview with its users conducted in the T. Kościuszko park at the end of August and beginning of September. Fifty questionnaires were conducted with the users of the research area. These were all people who were in the park during the period considered and decided to take part in the study. According to the authors, the structure of the respondents, expressed in terms of metrics, is representative for the structure of users of the park (fig. 3). The questionnaire comprised 11 questions, out of which 3 were open and 8 closed (fig. 6-13). Besides, park area inventory was made, during which all elements of spatial development were mapped and elaborated with a use of GIS tools (fig. 2). Photographic documentation has been also prepared, which presents actual spatial development of the park in Aleksandrów Łódzki (pic. 1-6). It was concluded that the park in Aleksandrów Łódzki is well developed. Respondents have some reservations only with regard to functioning of the park which refer to the feeling of security within the boundaries of the cultivated green areas in question. The town authorities should, therefore, focus on increasing safety levels to make the park friendlier for its users.